

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI ELM VƏ TƏHSİL NAZİRLİYİ
“NAXÇIVAN” UNİVERSİTETİ
FƏNN SİLLABUSU

Təsdiq edirəm: _____ H.Ə.Məmmədov

Tarix: __8__ sentiyabr 2022

Fənnin təsviri	Fənn (adı, krediti)	Turizmdə vasitəçilər (4 kredit)
	Fakültə	İqtisadiyyat
	İxtisas	Turizm işinin təşkili
	Səviyyə (bakalavriat, magistratura)	Bakalavr
	Kurs	III kurs
	Semestr	Payız, 2022-2023-cü tədris ili
	Təlimçi	Ülviyyə Adil qızı Əliyeva
	e-mail	ulviyye9393@gmail.com
	Telefon	0552421672
	Dərs günləri və saatları	II gün 3-cü saat seminar, IV gün 3-cü saat mühazirə
Tədris dili	Azərbaycan	
Baza/ Seçmə	Baza fənn	
Tələb olunan dərsliklər və dərs materialları	<ol style="list-style-type: none">1. Amilə Həsənova “Turoperator” Bakı-2019;2. Orxan Yusifov, Tacətdin İbadov “Bələdçilik” Bakı-2019;3. Səbinə Cahangirli, Balıyeva Ayşat “Ekskursiya rəhbəri” Bakı-2019;4. S.Yeganlı “Turizm” Bakı-2006;5. Turizmin əsasları – Soltanova H. B. və Hüseynova Ş. H. BAKI 2007 Mütərqim nəşriyyatı;6. Ə.Cabbarov “Turizm marşrutları və ekskursiya işinin təşkili”;7. Prezident kitabxanası “Azərbaycan turizmi: bu gün və sabah”;8. S.Rəhimov “Turizm – Ekskursiya işinin təşkili”;	
İstifadə ediləcək web səhifələr	<ol style="list-style-type: none">1. http://www.e-derslik.edu.az/noduploads/vet_pdf/turoperator.pdf2. https://ttcoders.com/turoperator-turagent-munasibetleri/#4_Turoperator_Turagent_Munasib%C9%99tl%C9%99ri3. http://www.kitabxana.net/files/books/file/1534174395.pdf	
Fənnin xülasəsi	Fənnin tədrisi zamanı turoperator modulunun speksifikasiyasını, onun iş prinsipini əlaqəli olduğu digər firmaları, tur zərflərini, zərflə daxil olan xidmətləri, tur məhsulunun hazırlanmasını, məhsulun turistə çatdırılması mərhələlərini kimi məlumatlar tələbələrə aşılır. Fənnin digər fənlərlə əlaqəsi izah edilərək tədris edilir.	
Fənnin məqsədləri	Fənnin tədrisində əsas məqsəd turoperatorun iş prinsipini, iş fəaliyyətini, firmalarla əlaqəsini, turoperatorun yerləşdirmə obyektləri ilə əlaqəsi, turoperatorun fəaliyyətinin əsas istiqamətlərini, turoperatorun nəqliyyat müəssisələri arasındakı iş birliyini, turist marşrutlarının təsnifatını və tur hazırlamağı, xidmət paketinin formalarından inklüziv və sifarişli turları, tur zamanı göstərilən xidmətləri və tur hazırlanmasını, turizm məhsulunun satış kanallarını, Turizm müəssisində sənədləşmənin rolunu, turoperatorun qidalanma müəssisələri ilə bağladığı müqavilə şərtlərini, turizm marketing sahəsində zəruri bilikləri, turizm məhsullarının satışında reklamın rolunu, turizm məhsullarının formalaşma strategiyasını, ekskursiya və bələdçiliyin iş prinsiplərini tələbələrə çatdırmaqdır.	
Öyrənmə nəticələri	Kursun sonunda tələbələr bilməlidir: <ol style="list-style-type: none">1. Turoperatorun iş prinsipini, fəaliyyətini;2. Tur zamanı göstərilən xidmətləri və tur hazırlanmasını;3. Turoperatorla Turagentin əlaqəsini;4. Turoperatorun turizmin hansı sahələri ilə əlaqəli olduğunu;5. Turizm məhsullarının formalaşma strategiyasını;	
Tədris metodları	Mühazirə	Fənnə aid ümumi xarakterli məlumatlar verilir
	Qrup müzakirəsi	Tələbələrə fərdi mövzuda prezentasiyalar verilir və müzakirə

		aparılır
	Təcrübi məşğələ	Yeni mövzu əyani vəsaitlərin (PPT və video fayllar) nümayişi ilə izah edilməlidir
	Simulyasiya	Tələbələrə dərəcə aid fərdi işlər verilməli və simulyasiya proqramlarından istifadə edilərək nəticələr qeyd edilməlidir
	Layihə	Fənnə aid müxtəlif mövzular üzrə layihələrin verilməsi
	Digər	
Qiymətləndirmə	Mövzunun mənimsənilməsi	Faiz nisbəti (%) və ya bal
	Balların maksimum miqdarı	100 bal
	1. Semestr ərzində toplanmış maksimum bal	50 bal (50%)
	- Dərəcə davamiyyəyə görə maksimum bal	10 bal (10%)
	- Tələbələrin sərbəst işinə görə maksimum bal	10 bal (10%)
	- Seminar və laboratoriya dərslərinin nəticələrinə görə maksimum bal	30 bal (30%)
	Qeyd: seminar dərslərində tələbənin jurnalda ən azı 3 (üç qiyməti olduğu halda, ona tədrisin bu növü üzrə ballar hesablanır. Əks təqdirdə tələbəyə bal hesablanmır.	
2. İmtahan nəticələrinə görə maksimum bal	50 bal (50%)	
3. Fənnin mənimsənilməsi qaydası: semestr ərzində imtahan nəticəsinə görə toplanan balların cəmi 50-dən yuxarı olan tələbələr fənni mənimsəmiş hesab edilir. - 51 baldan aşağı – “qeyri kafi” – F - 51 – 60 - “qənaətbəxş” – E - 61 – 70 – “kafi” – D - 71 – 80 – “yaxşı” – C - 81 – 90 – “çox yaxşı” – B - 91 – 100 – “əla”		
	Cəmi:	100 bal (100%)
Qiymətləndirmə metodları	Tapşırıqlar: Sərbəst iş mövzuları verilir və semestr sonu yoxlanılıb qiymətləndirilir. <ol style="list-style-type: none"> 1. Turoperatorun əsas funksiyaları 2. Turoperatorun fəaliyyətinin əsas istiqamətləri 3. Turoperatorun yerləşdirmə obyektləri ilə işin düzgün qurulması 4. Turoperatorun qidalanma müəssisələri ilə bağladığı müqavilə və şərtləri 5. Turoperatorun nəqliyyat müəssisələri arasındakı iş birliyin 6. Turist marşrutlarının təsnifatı 7. Azərbaycan Respublikasında fəaliyyət göstərən turist marşrutları 8. Tur zamanı göstərilən xidmətləri 9. Tur hazırlanması 10. Turizm məhsulunun yaradılması 11. Turizm məhsulunun yaradılmasında xidmət dərəcələri 12. Xidmət paketinin formaları 13. Turun formalaşdırılmasındakı sənədlər 14. Turist rəsmiyyətçiliyinin qaydaları 15. Vizanın növləri və turistə viza almağın yolları 16. Gömrük rəsmiyyətçiliyinin əsas məqsədi 17. Tibbi rəsmiyyətçiliyin əhəmiyyəti 18. Turizmin təşkilində marketing 19. Turizm marketing sahəsində zəruri biliklər 20. Turizm məhsullarının formalaşma strategiyası 21. Turoperatorun fəaliyyətində qiymət strategiyası 22. Turizm məhsullarının satışında reklamın rolu 23. Ekskursiyanın mahiyyəti 24. Peşəkar bələdçinin iş prinsipi 	

	<p>25. Ekskursiyanın təşkilini və keçirilmə texnikası 26. Turizmin müxtəlif növlərinə uyğun ekskursiyaların keçirilməsi 27. Tematik ekskursiyalar 28. İcmal ekskursiyanın təşkili 29. Ekskursiyada təhlükəsizlik 30. Turoperatorların tələblərinə maksimal cavab verən agentliklərin seçilməsi strategiyası Təqdimat: Slaydlarla hazırlanan mövzular təqdimat şəklində sunulur və qiymətləndirilir Kollokvium: Semestr ərzində 3 dəfə (yazılı, şifahi və ya test) keçirilir və qiymətləndirilir. Diagnostik və formativ qiymətləndirmə üsullarından da istifadə edirəm</p>		
Qaydalar	<p>Davamiyyət: Fənn üzrə ayrılmış bütün saatların 25%-dən çoxunda iştirak etməyən tələbə imtahana buraxılmır. Buraxılmış imtahan və ya tapşırıqlar: Tələbə planlaşdırılan təqdimatda və ya imtahanda iştirak edə bilməyəcəyi təqdirdə əvvəlcədən məlumat verməlidir. Tam sinif iştirakı və təyin olunmuş ev tapşırığını yerinə yetirilməsi gərəklidir. Tədqiqat işlərində, hazırlanmış layihələrdə istifadə olunan mənbələrə istinad verilməlidir. Bununla birlikdə, tələbə tərəfindən təhlil edilmədən, yalnız istinad və sitatlardan ibarət olan hər hansı bir tədqiqat işi qəbul edilə bilməz. Testlər zamanı köçürmə, təyin edilmiş qaydalara tabe olunmadığı təqdirdə tələbə imtahan nəticəsinin ləğv olunması ehtimalı daxil olmaqla cəzalandırılacaqdır. Təqdimatların / layihə sənədlərinin mövzuları fənni tədris edən müəllim tərəfindən əvvəlcədən müəyyənləşdiriləcəkdir. Müəllim ilə əvvəlcədən razılaşdırıldığı təqdirdə digər tələbələrə əməkdaşlığa icazə verilə bilər.</p>		
Tematik plan			
Həftə	Tarix	Mövzular	Dərslik / Tapşırıq / Ədəbiyyat
1	15.09.2022	<p>Mövzu №1. Turizm fəaliyyətinin təşkilinin predmeti. Qısa icmal: Səyahət anlayışı, kütləvi turizm. Tur, tur paket, turoperator, turagent, vauçer, açıq bilet, elektron bilet, VIP anlayışları. Turizmin inkişaf mərhələlərinin xüsusiyyətləri. Böyük coğrafi kəşflər. XIX əsrin sonu XX əsrin ortalarına qədər olan kütləvi turizm mərhələsi. Turizmin formaları və növləri. Turizm sənayesi, müəssisələri və onların əsas funksiyaları. Turistlərin sağlamlığı üçün zərərli olan əsas amillər. Turistlərin sığortalanması prosesinin vacibliyi. İstehsalda təhlükəsizlik qaydalarına və turizm xidmətləri zamanı ətraf mühitin mühafizəsi.</p>	<p>1. Vüsalə Məhərrəmovə "Turizmin təşkili" Bakı-2019 s.1-59 2. Mühazirə materialları. Tapşırıq. Turizmi səyahətdən ayıran əsas cəhətləri tapmaq, turizm sahəsində istifadə olunan əsas terminləri sadalamaq.</p>
2	22.09.2022	<p>Mövzu №2. Turizm məhsulunun nəzəriyyəsi Qısa icmal: Turizm məhsulu anlayışı. Turizm məhsulunun alınması istehlakı. Turizm sənayesi məhsuluna olan tələbat müxtəlif amillərlə müəyyən olunur: iqtisadi amil, ölkədə ümumi iqtisadi vəziyyət; əhalinin pul gəliri; məhsul, xidmətlərin qiymətləri və turizm məhsulunun qiyməti, inflyasiyanın səviyyəsi. Turizm məhsulunun digər sahələrin məhsullarından kəskin fərqləndirici cəhətləri. Turizmdə xidmət təqdimat anlayışı. Turizmdə sənədləşmə.</p>	<p>1. S. Yeganlı, B. Bilalov "Turizm" Bakı-2007 s.111-187 2. Mühazirə materialları Tapşırıq: Turizm məhsulunun hazırlanması, turistə çatdırılması qaydasını mərhələsini araşdırıb, öyrənmək.</p>

		Turizm mütəxəssislərinin peşəkar ünsiyyəti xüsusiyyətləri.	
3	29.09.2022	Mövzu № 3. Turoperator xidmətlərinin nəzəri əsasları. Qısa icmal: Turoperator turagent anlayışı. Turizm fəaliyyəti. Turizm firması yaratmağın ilkin şərtləri. Turizm firmasının fəaliyyətinə başlanmasında həyata keçirilən mərhələlər. Kadrların seçilməsi. Biznes planının hazırlanması. Turizm müəssisəsində sənədləşmələrin rolu. “Turizm uollayışı-vouçerin” doldurma qaydası. Turizm məhsulunun satış kanalları. Turizm məhsullarının satışında vasitəçilər.	1. Mühazirə materialları 2. Amilə Həsənova “Turoperator” Bakı -2019. s.5-24 Tapşırıq: Turizm məhsullarının satışında vasitəçiləri öyrənmək, intensive strategiya üsullarını tapmaq.
4	06.10.2022	Mövzu № 4. Turoperatorun iş fəaliyyətinin əsas istiqamətləri Qısa icmal: Turoperator və onun əsas vəzifələri və funksiyaları. Incoming, outgoing, inside turizm formaları. Turizmin növləri. Outgoing turoperatorların növlər: prezentativ, representativ.turizm məhsulunun satışında vasitəçinin seçilməsi. İntensiv strategiya, Selektiv strategiya, Eksklyuziv strategiya anlayışları.	1. Mühazirə materialları 2. Amilə Həsənova “Turoperator” Bakı -2019. s.17-34 Tapşırıq: Turoperatorun iş fəaliyyətinin əsas istiqamətləri Araşdırıb, öyrənmək.
5	13.10.2022	Mövzu № 5. Turist marşrutunun hazırlanması Qısa icmal: Turizm infrastrukturunu. Turizm marşrutlarının növləri: müddətinə görə, çox günlük, bir neçə günlük, bir neçə saatlıq. İnformasiya təminatı. Nəqliyyat. İstehlakçı davranışları. Turizm marşrutunun hazırlanmasında ilkin şərtlər. Turizm marşrutu boyu yol-naviqasiya şəraiti. İlk təşkilati turların yaradıcısı. Tur və onun əhəmiyyəti. Turizm marşrutunun əsas komponenti. Turistin istəyinə və təşkil olunmasına görə turlar. Turun istehlak xüsusiyyətləri. Ucuz və kütləvi turlar.	1. Mühazirə materialları. 2. ƏliCabbarov “Turizm marşrutları və ekskursiyanın təşkili” Bakı-2017 s.3-17 Tapşırıq: Turist marşrutunun hazırlanması hazırlanma qaydasını araşdırıb öyrənmək.
6	20.10.2022	Mövzu № 6. Turların layihələndirilməsi Qısa icmal: Turların işlənməsi hazırlanması. Turist səyahətinin texnoloji xəritəsi. Turizm səyahətinin, müəssisəsinin işlə yüklənmə qrafiki. Turistlərə xidmətin proqramı. Turist xidmətlərinə olan tələb: İcbari tələblər, tövsiyyə olunan tələblər. Turların layihələndirilməsi zamanı tətbiq olunan erqonomik yanaşma. Turistə xidmətin zəmanəti.	1.Mühazirə materialları 2. ƏliCabbarov “Turizm marşrutları və ekskursiyanın təşkili” Bakı-2017 s.45-66 Tapşırıq: Turların təşkili zamanı əməl olunması vacib olan qaydaları öyrənilib mənimsəmək.

7	27.10.2022	<p>Mövzu №7. Turizm firmalarının yaradılması</p> <p>Qısa icmal: Turizm firma yaratmağın ilkin şərtləri. Turizm firmasının yaradılması üçün ilkin tələblər. Turizm firmasının fəaliyyətə başlanmasında həyata keçirilən mərhələlər. kadrların seçilməsi. Biznes planının hazırlanması. Turizm firmasının sənədləşməsi. Dövlət qeydiyyat sənədləri. Agentlə münasibətləri nizamlayan sənədlər. mühasibat və statistik sənədləri. Vouçer anlayışı. Turizm məhsulunun satış kanalları.</p>	<p>1.Mühazirə materialları.</p> <p>2. Amilə Həsənova “Turoperator” Bakı -2019. s.12-45</p> <p>Tapşırıq: Turizm firmalarının yaradılması mərhələlərini araşdırıb mənimsəmək.</p>
8	03.11.2022	<p>Mövzu № 8. Turizmdə rəsmiyyətçilik qaydaları</p> <p>Qısa icmal: Turist rəsmiyyətçiliyi. Turist rəsmiyyətçiliyinin bir neçə növü: pasport, viza, gömrük qaydaları, valyuta nəzarəti, ölkəyə daxil olma, ölkəni tərk etmə qaydaları, sanitariya qaydalar, xarici ölkədə yaşamaq və hərəkət etmə qaydaları. Pasport və vizanın sənədləşməsi. Şenqen vizası. Gömrük rəsmiyyətçiliyinin əsas məqsədi. Turistlərin sığortalanması. Tibbi sığortalanma.</p>	<p>1.Mühazirə materialları.</p> <p>2. Amilə Həsənova “Turoperator” Bakı -2019. s.21-41</p> <p>Tapşırıq:Gömrük.rəsmiyyətçiliyi haqqında məlumat toplamaq, gömrük rəsmiyyətçiliyinin tətbiqinin məqsədini araşdırmaq, Sığorta şirkətləri haqqında məlumat toplamaq.</p>
9	10.11.2022 24.11.2022	<p>Mövzu № 9. Ekskursiyalar və onların tərtibatı</p> <p>Qısa icmal: Ekskursiya anlayışı. Ekskursiyanın formaları: tematik ekskursiya, icmal ekskursiya. Tematik ekskursiyanın növləri. Tarixi ekskursiyalar. İstehsalat və iqtisadiyyat ekskursiyalar. Ədəbiyyat ekskursiyalar. Memarlıq-şəhərsalma ekskursiyalar. İcmal ekskursiya anlayışı. Ekskursiya rəhbəsinin məsuliyyəti. Ekskursiyanın tərtib edilməsində qaydalar. Ekskursiya metodikasına yiyələnmə. İcmal ekskursiyanın aparılma mərhələsi.</p>	<p>1. Mühazirə materialları.</p> <p>2. Səbinə Cahangirli baliyeva Ayşat “Ekskursiya rəhbəri” bakı-2019 s.3-17</p> <p>3. ƏliCabbarov “Turizm marşrutları və ekskursiyanın təşkili” Bakı-2017 s.54-71</p> <p>Tapşırıq: ekskursiya mərhələsində əsas xüsusiyyətləri seçib araşdırıb öyrənmək.</p>
10	01.12.2022 08.12.2022	<p>Mövzu № 10. Turizmdə bələdçilik və onun iş prinsipi</p> <p>Qısa icmal: Bələdçilik anlayışı. Bələdçiliyin tarixi. İlk səyahətlərin yaranması. Bələdçilik peşəsi ilə bağlı hüquqi normativ sənədlər. Bələdçi lisenziyası almaq üçün prosedür. Ekskursiyada bələdçiliyin rolu. Ekskursiya zamanı məntiqi qanunlar. Bələdçinin xüsusiyyətləri. Bələdçinin əməl etməsi vacib olan qaydalar.</p>	<p>1. Orxan Yusifov, Tacətdin İbadov “Bələdçilik” Bakı-2019 s.3-54</p> <p>2. Mühazirə materialları</p> <p>Tapşırıq: Bələdçi peşəsi ilə bağlı qaydaları öyrənilib mənimsəmək.</p>
11	15.12.2022	<p>Mövzu № 11. Turizm məhsulunun hərəkət etdirilməsi</p> <p>Qısa icmal: Turoperator və turagent satış kanalları. Turizmdə marketinqin mahiyyəti. Turizm məhsulunun satışında vasitəçilər. Turizmdə qiymət və qiymət əmələgəlmə. Turist məhsulunun formalaşması strategiyası. Turist məhsulunun strukturu. Turizmdə tələbat anlayışı.</p>	<p>1.Mühazirə materialları.</p> <p>2. Amilə Həsənova “Turoperator” Bakı -2019. s.33-46</p> <p>Tapşırıq: Turizm bazarını araşdırmaq, bazarın tələbatını öyrənmək, turizm məhsulunu turistə çatdırmaq yollarını tapmaq.</p>

12	22.12.2022	<p>Mövzu № 12. Turizm məhsulunun satışında reklamın rolu</p> <p>Qısa icmal: Turizmdə reklamın rolu. Reklam nədir. Reklamın tarixi. İnformasiya. Reklamın yayılma üsulları. Turizm reklam-informasiya təminatı. Reklam azadlığı. Turizmdə sərgi və ekspozisiya. Reklamın əsas vasitələri haqqında. Sərgilərdə üstünlük qazanan firmalar. Sərgilərdə iştirak etmək istəyən şirkətlərin necə müraciət qaydaları.</p>	<p>1.Mühazirə materialları.</p> <p>2. Amilə Həsənova “Turoperator” Bakı -2019. s.46-58</p> <p>Tapşırıq: Turizm məhsullarının satışında reklamın rolunu araşdırıb öyrənmək.</p>
13	29.12.2022	<p>Mövzu № 13. Turizmdə nəqliyyat vasitələri</p> <p>Qısa icmal: Turoperatorun nəqliyyat müəssisələri ilə arasındakı iş birliyi. Turizmdə nəqliyyatın yerinə yetirdiyi xidmətlər: göndərmə məntəqəsindən qəbul yerinədək daşıma, transfer, Ekskursiya yerinədək və geriyyə, əyləncə məqsədi ilə daşıma. Avionəqliyyat. Dəmiryol nəqliyyatı. Avtonəqliyyat. su nəqliyyatı.</p>	<p>1.Mühazirə materialları.</p> <p>2. Amilə Həsənova “Turoperator” Bakı -2019. s.18-35</p> <p>3. Ş.Ə.Hejdəov “ Turizmdə nəqliyyat xidmətlərinin təşkili” Bakı-2011 s.3-57</p> <p>Tapşırıq: Turoperatorun nəqliyyat müəssisələri arasındakı işbirliyini müəyyən etmək, Turizm sahəsində nəqliyyatla yerinə yetirilən xidmətləri öyrənmək, mənimsəmək.</p>
		Cəmi: 30 saat	
Seminar			
1	Turizm fəaliyyətinin təşkilinin predmeti	2 s	20.09.2022
2	Turizm məhsulunun nəzəriyyəsi	2 s	27.09.2022
3	Turoperator xidmətlərinin nəzəri əsasları	2 s	04.10.2022
4	Turoperatorun iş fəaliyyətinin əsas istiqamətləri	2 s	11.10.2022
5	Turist marşrutunun hazırlanması	2 s	25.10.2022
6	Turların layihələndirilməsi	2 s	01.11.2022
7	Turizm firmalarının yaradılması	2 s	15.11.2022
8	Turizmdə rəsmiyətçilik qaydaları	2s	22.11.2022
9	Ekskursiyalar və onların tərtibatı	2s	29.11.2022
10	Ekskursiyalar və onların tərtibatı	2s	06.12.2022
11	Turizmdə bələdçilik və onun iş prinsipi	2s	13.12.2022
12	Turizmdə bələdçilik və onun iş prinsipi	2s	20.12.2022
13	Turizm məhsullarının satışında reklamın rolu	2s	20.12.2022
14	Turizm məhsulunun reklamı	2s	27.12.2022
15	Turizmdə nəqliyyat vasitələri	2s	27.12.2022
		Cəmi:	15 saat
Fənn müəllimi:		Ü.A.Əliyeva	